

Gutai István

„Én voltam a kulákgyerek”

Medveczki József (1956, Sárpilis)

Korsós papára határozottan emlékszem. Hajlott hátú, bajszos ember képe maradt meg bennem róla. Szüleim, rokonaim elbeszéléséből tudom, hogy hajtós, szorgalmas ember volt. Voltak különféle hákliai, nem lehetett egyszerű mellette élni.

Dédapámról azt hallottam: ha ment ki a földre, és lószart talált az úton, leszállt érte a kocsiról, betette a mellyes kötényébe, és a saját földjén kiborította.

Anyám nagyanyját, aki Decsen lakott, elég jól ismertem. Sokat voltam náluk. A férje nem jött haza az első háborúból. Elég nehezen, nagyon beosztóan éltek. Szegény Vici nényje (anyám unokatestvére) a piacra járt; vitte a zöldséget, a gyümölcsöt... hogy legyen egy kis bevétele. Abban az időben nekem idősnek látszott, pedig negyven-ötven éves lehetett.

Könczöl Dani (anyám unokaöccse) gépészmérnök akart lenni, de csak a teológiára mehetett. Azt nem végezte el; könyvtáros lett Pesten, az orvosi könyvtárban. (A teológia valamilyen menekülési útvonal megállóhelye lehetett akkor a kulákfiúknak.)

Vincze Áron is gépészmérnök akart lenni; de ő is református lelkész lett. Nála konfirmáltam, nála esküdtünk, ő keresztelte mind a két fiunkat, sőt: az unokáinkat is. Gyakran beszélgettem vele, baráti kapcsolat volt köztünk.

Apám nagyon sokat dolgozott. Kiskoromban traktoros volt, fülke nélküli gépen tavasszal, őszszel; emlékszem, egyszer úgy jött haza, hogy a bajsza be volt deresedve.

Szüleivel még abban az időben kerültek Orbóra, amikor az uradalmi birtok volt, aztán állami gazdaság lett. Medveczky papa ott folytatta a munkát.

Az iskolában én voltam a kulákgyerek. Ezt nagyon sokszor a fejemhez vágta. Gondolom, amit otthon hallottak, azt adták nekem tovább a

gyerekek. Hatvannégyben Pilisen kezdtem az általános iskolát, de a hetedikbe és a nyolcadikba már Decsen jártam.

Nem mondhatom, hogy ki lettem volna közösitve a játékokból, csak sokszor éreztették ezt velem.

Az általános iskola után a bajai vízügyi szak-középiskolába jártam, de elszúrtam, nem tanultam, és otthagytam. Akkor azt mondta apám: „Rendben van, fiam. Nem kell tanulnod.” Betett a kőművesekhez segédmunkásnak. Egész nyáron hordtam a maltert a tetőre. Nyár vége felé megkérdezte apám: „Na, hogy döntöttél?” „Inkább megyek iskolába!”

Kitanultam a lakatosszakmát, utána elmentem Palánkra a szakközépbe; két évet elvégeztem; közben megszülettek a gyerekek, bevonultam... a tanulás abbamaradt.

A Mezőgépnél lettem garanciális szerelő, majd itthon, a téeszben karbantartó. A szoci vezetője megfűzött: jöjtek az otthonba karbantartónak meg fűtőnek. Ott dolgoztam hat-hét évet, utána nyitottuk a boltot.

Abból nekem nem származott előnyöm, hogy őseim (úgymond) kulákok voltak, sőt! Mindenért meg kellett dolgoznom nekem is. A házat ugyan visszaadták, de én már annyit ráköltöttem, rádolgoztam, hogy abból újat építhettem volna.

A gyűlölet még mindig megvan az emberekben a kulák szóval kapcsolatban. Rajtunk, utódokon is ott a bélyeg.

A boltban gyakran előfordul, hogy vásárlás után azt mondja valaki: „Írd föl, most nincs pénzem!” Fölirom, és amikor a tartozásról kérdezem, ezt válaszolja: „Te kulák vagy, mit idegeskedsz? Majd meghozom.” Nagy önfegyelemre van szükség ilyenkor!

„Figyelj ide! – próbálom magyarázni. – Mi nem azért kelünk minden reggel fél ötkor, és este hatig dolgozunk, hogy te mulass.” „Neked könnyű!”

Miért volna könnyű? A háromszázhatvanöt napból tizenhárom szabadnapunk van, a piros betűs ünnepek. (Vasárnap délelőtt is nyitva tartunk.)

Öt óra tízkor lent vagyunk. Hatra végzünk a takarítással, a rakodással. Akkor fölmosunk, fél hétre fölszárad. Akkor nyitunk, tizenegyig kiszolgálás, tizenegyedtől fél háromig „szabadfoglalkozás” lenne – elvileg. Ha nem kellene áruért menni vagy mást csinálni. Fél háromtól ötig újra nyitva, aztán kasszázás, egyebek... Mire végzünk, hat óra.

Másnap hajnalban újra csörög az óra.

Most már nehéz a családon belüli munkamegosztás. Eddig jó volt, mert a menyem volt az alkalmazott, de szült, így egy időre kiesett a melóból. Azt mondja, utána se veszi át a boltot.

A feleségemet, Katát nemrég műtötték, hál' istennek már jól van, néha beáll a pult mögé, de nehezét nem emelhet. Ezelőtt több mint fél évig egyedül voltam.

Kata édesapja és nagynénje Nagysallóból kerültek Bátaszékre a szüleikkel, ahol nem szívesen fogadták őket. (A nagysallókat javarészt Bátaszékre telepítették, de vannak máshol is.) Egy sváb házat kaptak, meg valami földet. Egyik nagybátyját még *onnan* bányába vitték kényszermunkára Csehországba. Úgy szökött meg.

Nagybátyjai ott maradtak; a leszármazottakkal tartjuk a rokonságot, rendszeresen látogatjuk egymást.

Kezdek belefáradni a boltba. Eljárt az idő, elmúltam én is hatvan. Vannak mélypontok.

Úgy volt, hogy a kisebbik fiamék átveszik. A menyemnek, Melindának megvan a szükséges végzettsége. Valószínűleg abbahagyjuk.

Megvettünk egy tanyát a Dár-parton. A szarvasmarhatelep mögött, a tíz hektár földünknek majdnem a közepén van, körülötte az egész terület: az erdő, az akácos, a tölgyes is saját rész. Katával beszélgettünk: szépen rendbe tennénk; mi kimennénk oda, az unokák meg jöhetnének ide. Neki is lenne hozzá kedve.

A szarvasmarhatelep nagyapáméké volt egykor. Azt nem kaptuk vissza a kárpótláskor. Megmondták eleve: nem kaphatjuk vissza, mert a nagybátyám nevének volt, az pedig *oldalág*.

Huszonöt évig egyedül műveltem a visszakapott földeket; nagyon szerettem. Ahogy nőttek a gyerekek, segítettek. (Akkor már működött a bolt,

akkor Kata egyedül vezette.) Most egy várdombi bérlő műveli a földeket.

A bolt helyben van, ki se kell menni a házból ahhoz, hogy a munkahelyen legyek. Van ennek hátránya is. Előfordult, hogy húsvét másnapán délután háromkor csöngettek krumpliért vagy tojásért.

„Adsz?”

„Persze hogy adok.” (Gyerekkorunk boltosánál, Stolczenbach Kálmán bácsinál se volt nyitvatartási idő, az igaz.) Bárki megkérdezheti erre: a faluban boltban veszik a krumplit és a tojást? Nincsenek tyúkok Pilisen! Ha vannak, levágják, és beteszik a fagyasztóba, mert ott már nem eszik. A fiatalok pedig már nem kapálnak, sok idős pedig már nem bírja. Bár egy néni, aki nemrég töltötte be a kilencvenötödikét, még kapál. Azt mondja: „Azt meg kell csinálni!” Az tartja életben. Van, aki eljár dolgozni, esetleg három műszakban, minimálbérért, az azért nem. Másoknak meg már a szülei se kapáltak. Az is igaz: nem is olyan régen, ha valaki hazajött Szekszárdról a munkából, utána ment a kertbe, és megtermelte magának meg a családjának a konyháralót, megetette a disznókat, a tyúkokat. Na, ez megszünt. Ezt hozta a fejlődés!

A magam ura vagyok, ezért mindenért én felelek; nekem kell mindent kiötleni. Ha éjjel fölriadok, akkor is azon töröm a fejem, mit hogyan kellene megoldani.

Laci fiunk karosszerialakatos és fényező lett; Öcsi pedig Palánkon, a mezőgazdasági technikumban végzett, egy kft.-nél dolgozik most.

Ha valamikor nem verik szét a régi gazdákat, ha nem államosítanak, ha nincs téesz, lehet, hogy ott tartanánk, ahol az osztrákok.

Szép elképzelés volt az, hogy akinek van, attól elveszünk, akinek nincs, annak adunk. Ha annál, akinek adtunk, meg is maradt volna. Általában az, aki kapta, nem tudta megtartani, nem tudott hozzátenni, mert az az ember nem úgy volt öszszerakva, hogy megbecsülte volna.

A téeszidőkben kiskölyök voltam; a nagybátyám volt a parádés kocsis. Nagyon kötődtem hozzá, azt mondhatom, hogy a nyarakat mindig vele töltöttem. Mentünk egyszer a határban. A főagronómus rámutat az árpatáblára: „Milyen szép ez a búza!” Én láttam – gyerek létemre! – *hogy az árpa!*

A pártbizottságról helyezték ide: jó elvtárs, jó lesz ezeknek agronómusnak! A téeszelnököket is így küldték ide. Akkor lett elszúrva ez az egész.

Tizenhat évig voltam önkormányzati képviselő. Az öttagú testületből három *így*, kettő *úgy*. *Mi ketten* hiába akartunk bármit, *ők* mindig leszavaztak bennünket. Egyszer aztán azt mondtam: „Na, ebből elég volt!”

A falu most szét van szakítva nem kettő, hanem legalább három részre. Ilyen még nem volt!

Az idén május elsején nem volt közös májusfa! Korábban a testület szokta rendezni; valaki följánlotta a fát, került egy karton sör, pár liter bor... együtt szórakozott a nép. Az elszármazotak találkozója viszont szépen sikerült, a zuhogó eső ellenére.

Nagyon szeretek itt lakni, bár sohasem laktam máshol. Nem is vágyakoztam el innen. Mindig azt mondtam: semmivel sem jobb bent lakni Szekszárdon. Ott is autóba kell ülnöd, vagy buszra szállnod, hogy odaéj, ahova akarsz. Innen tizennégy-tizenöt perc alatt bent vagyok. A buszjárat is elég sűrű.

Nagyon összetartó kis falu volt ez valamikor. Amikor vezették be a vizet Pilisre, mindenki ásta az árkot. Nyolc-tíz évig tagja voltam a népi együttesnek, az is összetartotta, összekovácsolta a falut.

Medveczki László (1977)

Sárpilisre születtem, itt élek, van két gyeregem, elváltam.

Dédapámról már megfakultak az emlékeim; büszke emberek voltak az őseim. A földek nemzedékről nemzedékre öröklődtek, szépen sorban. Medveczki papa igazi, tartásos parasztember volt.

Lett egy lyuk az életükben, ami előtt ők jól éltek; a kommunizmus, meg ami azzal járt: államosítás, téesz... akkor kínlódtak. De amikor visszakapták a földjeiket, az én szüleim megint nem éltek rosszul; a *viszonyok* közt jó közép-szintet tudtak produkálni.

Tanult szakmámat nem gyakorlom, mindamellett van egy olyan késztetésem, hogy visszatérek a földműveléshez, mert a paraszti élet valahol nagyon szép. Tetszik, de nem értek hozzá.

Vissza lehet térni a gyökerekhez, de a világ elanyagiasodott. Ha három hektárból meg tudok élni, akkor szánthatok lóval, mert ráérek lovacs-kázni. De annyból nem tudok megélni! Én még mindig a családi gazdaságokban látom a jövőt, csak nem abban a formában, ahogy azok most Magyarországon működnek. Legalább 160-180-200 hektárnak meg kell lenni ahhoz, hogy egy család megéljen belőle.

A nagyobbik gyerek azt a szakterületet választotta, amit a nagybátyja.

A kisebb az autósszakmában szeretne érvényesülni. Tizenhat éves, még formálódik. Ha azt látja, hogy a bátyja viszonylag normális életszínvonalat tud elérni 20 szarvasmarhából, 50 birkából... akkor lehet, hogy ő is azt fogja csinálni. Ha az látja, hogy a bátyja semmire se megy, akkor nem azt a mintát fogja követni.

Kiadták bérbe a földeket a szülők. Tehát nincs fejlesztés, hanem stagnálás van.

Ifj. Medveczki József (1980, Sárpilis)

Mezőgazdasági iskolába jártam, amióta végeztem, a mezőgazdaságban dolgozom. Az állattenyésztésben kezdtem, de az ammóniák miatt fulladtam, azt abba kellett hagynom. Áttértem a növénytermesztésre. Azóta Szekszárdon, egy félig-meddig mezőgazdasági-környezetvédelmi cégnél dolgozom.

Három szép lányunk van.

Nálam a föld szeretete a nagyszülőktől indult. Velük jártam a szőlőbe, a kertbe... Azóta is szeretem a természetet, a növényeket, az állatokat.

Volt „szerencsém” találkozni egy emberrel, aki azzal dicsekedett, hogy Sárpilisen milyen jó lakást szereztek téeszirodának! (Több száz hektár földje van; el kellett hozzá menni dolgozni.) Megadta a sors, hogy szóljak neki, hogy erre ne legyen ilyen büszke. „Most tessék elhallgatni! Maga volt, aki kidobta nagyanyámat a házúból! Csecsemő édesapámmal együtt! Inkább maradjon csöndben!”

Számomra a természettel való együttélés követendő példa. Én a mezőgazdaságban látom a jövőt. Ez az ország mindig is mezőgazdasági ország volt.

Szeretem kis falunkat, bár most úgy alakult, hogy Decsen vettünk házat.